

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Ol Andersskolan i Tierps kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Ol Andersskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ol Andersskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över slutproduktens resultat tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna ges möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.
- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 7 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12314) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärare beskriver att en arbetsprocess ofta inleds med att läraren visar olika inspirationskällor för eleverna. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framkom exempelvis att eleverna inom materialinriktningen trä och metall hade möjlighet att ta inspiration av flera olika varianter av svepföremål som läraren ställt upp längst fram i klassrummet. I intervju med elever framkommer att de därtill har möjlighet att söka efter inspiration på internet samt att eleverna inom materialinriktningen textil har tillgång till både böcker och pärmar med inspiration. Eleverna ska därefter utforma en skiss och fundera över och utveckla egna idéer om hur de vill genomföra en uppgift. Såväl lärare som elever beskriver vidare att elever får stöd löpande i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift. Flera elever beskriver att lärarna uppmuntrar eleverna att testa de tillvägagångssätt som eleven tror

är den bästa strategin för att lösa en arbetsuppgift innan de för diskussioner om andra tekniker. En elev beskriver till exempel att hen började slipa på sitt arbete i materialinriktningen trä och metall med en viss slip innan läraren föreslog en annan mer lämplig slip.

Lärare ger eleverna löpande stöd och ger återkoppling under pågående arbetsprocess. Lärarna uppger att de löpande visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem och att de är noga med att låta eleverna utgöra momenten och inte ta över uppgiften. Detta bekräftas i en av Skolinspektionens lektionsobservationer i materialinriktningen trä och metall då en elev behövde hjälp med ett arbetsmoment som handlade om att sy sömmar i en svepask. Läraren samtalade då om olika alternativ och tekniker innan eleven beslutade sig för en teknik och självständigt genomförde momentet. Ett annat exempel är från lektionsobservationen i materialinriktningen textil då en elev fick tips från läraren hur eleven kunde gå tillväga för att göra sin garnboll med fluffig. Lärarna beskriver vidare i intervju att de ger eleverna löpande återkoppling genom att ha en dialog med eleverna om var de befinner sig och vad de kan tänka på i den fortsatta arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanade samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärarna berättar att eleverna får arbeta med samma typ av uppgift men att de kan välja att utföra den på olika sätt. En lärare berättar att eleverna i årskurs 7 har fått i uppgift att tillverka ett svepföremål och att eleverna själva kan påverka svårighetsgraden. Eleverna kan exempelvis välja att göra en mindre svepask som kräver mer värme vilket är ett svårare alternativ jämfört med större svepaskar. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer framkom att eleverna arbetar med olika svepföremål och att vissa elever har valt mer avancerade tillvägagångssätt; exempelvis har en elev valt att sy i sin svepask. Ett annat exempel som framkom i intervju med elever gällande deras möjligheter att påverka uppgifternas svårighetsgrad handlar om materialinriktningen textil där elever bland annat ska tillverka örngott. Elever beskriver att alla elever ska tillverka örngott men att de kan välja att använda svårare tekniker så som att sy fast en dragkedja. Lärarna uppger i intervju att de har höga förväntningar på alla elever oavsett bakgrund eller könstillhörighet och att förväntningarna behöver vara rimliga utifrån elevernas förkunskaper. Eleverna uppger i intervju att lärarna förväntar sig att eleverna ska klara av de olika momenten de ska genomföra och att lärarna finns till hands om eleverna stöter på problem. Vidare beskriver lärarna i intervju att de låter eleverna pröva olika uppgifter och hantverkstekniker

för att utmana och stimulera eleverna. Av intervjuer med lärare och av dokument som begärts av huvudmannen framkommer exempelvis att elever som läser materialinriktningen textil bland annat kommer få tillverka en kudde, sy ett föremål med förvaring och återbruka ett klädesplagg. Inom materialinriktningen trä och metall kommer eleverna bland annat få tillverka ett föremål med svepteknik och trådslöjdsteknik. I intervjuer med elever framkommer att flera elever upplever uppgiften att skapa ett föremål med svepteknik var en utmanade uppgift.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever och utveckla lärandet. Av Skolinspektionens lektionsobservationer och av intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna främst arbetar enskilt men att det finns planerade tillfällen då eleverna får arbeta i grupp. Eleverna får exempelvis i början av läsåret i årskurs 7 genomföra ett grupparbete under ett par veckor som omfattar båda materialinriktningarna. I intervjuer ger både lärare och elever exempel på att elever även kan samarbeta spontant om de fastnat på samma steg i en arbetsprocess eller om de tillverkar samma typ av föremål.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där elever löpande reflekterar över delar av arbetsprocessen tillsammans med lärare, elever får emellertid sällan reflektera över vilken betydelse olika överväganden och handlingar haft över slutproduktens resultat.

Lärare ställer frågor löpande till eleverna under arbetsprocessen i syfte att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Elever uppger exempelvis att lärare ber dem att reflektera över hur de tycker att det går och vilka metoder som krävs för att komma vidare. Att lärare uppmanar elever till reflektion under den pågående arbetsprocessen framkommer även av Skolinspektionens lektionsobservationer där lärarna cirkulerar bland eleverna och ställer frågor som exempelvis "Hur går det?" eller "Kan du göra på ett annat sätt?". Visserligen uppger elever i intervju att lärare brukar fråga dem om de är nöjda med slutresultatet av deras slöjdprodukt. Dock berättar elever att lärare sällan genomför samtal där de frågar om vad eleverna exempelvis hade kunnat göra annorlunda eller vad de kan tänka på i framtiden. I intervju med lärare framkommer att de tidigare hade som rutin att eleverna alltid skulle genomföra en skriftlig reflektion över slutproduktens resultat, men att lärarna har frångått det.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över slutproduktens resultat tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvaliteten i utförande och resultat.¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare i begränsad utsträckning ser till att eleverna får reflektera över slutresultat. Förvisso får elever reflektera över om de är nöjda med slöjdproduktens resultat men inte vilken betydelse olika överväganden och handlingar haft för slutproduktens resultat. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna får reflektera över arbetsprocessen och slutresultatet utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive slutresultat, tillsammans med lärarna.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

¹ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Eleverna får emellertid fördjupad förståelse och kunskaper om slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får till viss del fördjupa sina kunskaper om olika material och dess påverkan på miljön. I intervju med lärare framkommer att det förekommer att lärarna genomför samtal med enskilda elever kring olika materials egenskaper och ursprung ur ett hållbarhetsperspektiv men att det sällan sker samtal med hela elevgrupper. Lärarna uppger att de exempelvis kan föra diskussioner kring bomullsindustrin med enskilda elever när de ska välja material för deras arbeten eller lyfta nackdelar med utländska träslag. Elever bekräftar i intervjuer att de exempelvis inte fått information om hur olika materials ursprung, framställning och transport påverkar miljön. En elev i årskurs 9 uppger dock de inom materialinriktningen textil under årskurs 7 fick se en informationsfilm om textiltillverkning. Filmen berörde bland annat arbetsvillkoren på fabriker i vissa länder.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla slöjdmetoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller som håller länge. I intervju med elever framkommer att elever inom materialinriktningen textil exempelvis uppmanas att tänka på att vara noggranna när de syr klädesplagg så att plaggen håller länge och att de har lärt sig att de ska sy med dubbla sömmar. Elever uppger att de även har lärt sig att om de kombinerar spik med lim och oljar in sina föremål i trä så kommer slöjdprodukterna att hålla längre. Lärare uppger i intervju att eleverna ofta är inriktade på att komma i gång snabbt med sina arbeten och att lärarna därav uppmanar eleverna att ta den tid de behöver för att faktiskt lära sig nya hantverkstekniker och förstå att undervisningen inte enbart går ut på att producera slöjdföremål.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna till viss del får reflektera över och göra självständiga val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen är utformad så att elever får reflektera och göra självständiga val av metoder som bidrar till hållbarhet. Såväl lärare som elever beskriver i intervjuer att elever använder slöjdmaterial på ett medvetet sätt för att hushålla med resurser. Elever beskriver exempelvis att det vid tillverkningen av svepföremål i årskurs 7 var flera svep som sprack i samband med att träet skulle böjas och att eleverna då valde att laga sina svep med lim i stället för att börja om från början med ett nytt material. I intervjuer med elever framgår att eleverna har fått lära sig att använda material på ett sätt som bidrar till resurshushållning. Elever uppger exempelvis att de klipper i tyger och sågar i trä på ett särskilt sätt för att det ska bli så lite spill som möjligt. Såväl lärare som elever beskriver att eleverna i första hand använder sig av "spillådor" för att leta material till sina arbeten. I en av Skolinspektionens lektionsobservationer framgick att en elev letade efter lämpligt material till en skärbräda bland spillvirke. I intervjuer med lärare såväl som elever framkommer att eleverna inom materialinriktningen textil under årskurs 9 ska arbeta med en obligatorisk uppgift som handlar om återbruk av kläder. Elever kan då välja att ta med klädesplagg hemifrån eller använda sig av klädesplagg som skänkts till skolan. Av en av Skolinspektionens lektionsobservationer i årskurs 7 framkom att nya kläder hade skänkts till skolan och som ett par elever valde att återbruka, exempelvis valde en elev att sy om en jacka så att materialet av jackan både skulle räcka till en jacka och en kjol.

Undervisningen ger emellertid eleverna begränsade möjligheter att jämföra och välja olika material utifrån dess kvalitet och påverkan på miljön. I intervju uppger lärare att de försöker ge eleverna möjlighet att välja hållbara alternativ i undervisningen men att de, till följd av begränsade resurser, inte längre kan köpa in lika många alternativ. Lärare förklarar att kostnaden för naturmaterial så som ull- och bomullsgarner är dyrare jämfört med syntetmaterial så som akryl. Lärare uppger att de istället ger elever möjlighet att jämföra och välja material utifrån perspektivet att materialet ska vara lämpligt för den produkt eleven vill skapa. Exempelvis kan lärare resonera med eleverna inför deras val av material om ett visst material är lämpligt att tälja i eller inte. Elever bekräftar i intervjuer att de inte får möjlighet att jämföra olika slöjdmaterial utifrån kvalitet och påverkan på miljön.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.² Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att elever endast till viss del får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om olika material och hur dess ursprung och framställning påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

- Utforma en undervisning så att eleverna ges möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna sällan ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Undervisningen ger eleverna begränsade möjligheter att jämföra och välja olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön; exempelvis hur materialet har producerats och transporteras och hur det påverkar människor och miljö. Genom att utforma undervisningen så att elever regelbundet får reflektera över arbetsprocess och resultat samt möjlighet att därefter själva välja material kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

⁴ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning har organiserat slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att eleverna får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning. Rektorn uppger i intervju att samtliga elever deltar i ett grupparbete i början av årskurs 7 som omfattar båda materialinriktningarna. Eleverna får därefter själva välja vilken materialinriktning de vill fortsätta läsa. Av intervjuer med såväl rektorn som lärare och elever framgår att valet emellertid inte är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärare berättar att eleverna i huvudsak väljer materialinriktning fritt och att de vill att eleverna ska välja den inriktning som intresserar dem mest. Om någon av slöjdgrupperna skulle bli för stora kan lärarna göra justeringar. Det kan också förekomma att lärare, utifrån deras kännedom om eleverna, gör vissa justeringar i gruppindelningarna. I intervjuer med lärare och elever framkommer att de flesta flickorna har valt materialinriktningen textil och att de flesta pojkarna har valt materialinriktningen trä och metall. Elever uppger vidare att lärare inte har samtalat med dem om hur de kan tänka inför valet av inriktning eller lyft något utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Rektorn uppger emellertid i intervju att slöjdämnet är organiserat så att eleverna ges möjlighet att arbeta med material från båda materialinriktningarna och pröva olika materials kombinationsmöjligheter innan eleverna väljer materialinriktning i årskurs 7. I intervju med lärare framkommer att elever även efter valet av materialinriktning har möjlighet att kombinera material både inom och mellan de olika materialinriktningarna. Lärare ger bland annat exempel på att en elev valde att tillverka en solstol och kombinerade därigenom material från båda materialinriktningarna.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. Förvisso uppger lärare att det

förekommer att de vid enstaka tillfällen motverkat traditionella föreställningar om kvinnligt och manligt genom att lyfta fram förebilder för eleverna, till exempel har en man på skolan fått agera förebild då denne virkar. Lärare för samtal med eleverna om traditionella föreställningar endast utifrån uppkomna situationer, exempelvis sker samtal om läraren skulle uppmärksamma att eleverna provocerar varandra med traditionella föreställningarna om kvinnligt och manligt. Dock framkommer det i intervjuer med elever att lärarna sällan lyfter frågor om jämställdhet med eleverna i undervisningen. Elever kan inte heller komma på något exempel då lärare har utmanat eleverna att göra icke-könstraditionella val vid exempelvis val av material och metoder.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁵ Av kursplanen i slöjd framgår att eleverna i årskurs 7–9 ska få prova materialen metall, textil, trä och andra material. Eleverna ska även få prova materialens kombinationsmöjligheter med varandra.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som eleverna i årskurs 7 gör varken är medvetet eller underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Genom att

⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁶ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt att både flickor och pojkar får prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra. Vidare rekommenderas rektorn att ge lärarna förutsättningar till samverkan så att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Klara Engström

Föredragande
Signerat av: Klara Engström

I handläggningen av ärendet har även Susanne Lindberg Åkerberg, utredare, deltagit.

⁸ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-02

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Ol Andersskolan den 27 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Klara Engström och Susanne Lindberg Åkerberg.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Tierps kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 285 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En digital intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹²

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹³

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁴ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁹ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁵

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁶

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁷

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁸

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁰

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²¹

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁴ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁵

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁵ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

²⁶ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.